

פעולתה של התורה

בעוהש"י

בקיטרוגם של מלאכי השרת על משה רבנו עליו-השלום בקבלתו את התורה, צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לשל אברהם, ואמר להם: 'לא זהו שאכלתם אצלו?' (שמות רבה, כח; א).

מידתו של אברהם אבינו עליו-השלום, להודיע שם די¹, היתה מפולשת בנלוי לברכת החסד, ועל כן, אף על פי שהיא רוחנית ושכלית, לא טענו עליה מלאכי השרת שהיא אינה מתנחסת לילוד אשה, כי מתוך הכרת אחדות אדון אחד ומיוחד בעולם נמשכת הטבת המידות, והאחזה הכללית שבין המין האנושי מתגברת. אבל על תורת משה, שהופיעה במרחב ריבוי מצוותיה וחוקיה, שכאילו דבר אין להם עם עצם המצב האנושי, טענו שהם דברים המיוחסים רק למלאכי השרת, בעלי הציוורים העליונים. אכן באמת, דרכי התורה, אף על פי שהם מתפשטים לרוממות הציוורים העליונים, מידותיהם של מלאכי השרת, מכוונים הם בעיקרם גם כן לאותה תכלית עצמה של שלום הפריזות ותורת החסד של אברהם אבינו עליו-השלום². אלא שיסוד תורת החסד הפאה מכח האבות עצמם, הנכללת בשבע מצוות בני-נח, מתגלה הוא מיד בעולם, ויסוד החסד של הדרכת התורה כולה עם פריטי מצוותיה והלכותיה, מתגלה הוא רק באותו הטוב האמיתי, הצפון והגנוז לעתיד-לבוא, שיקלול בחוברת את כל החי וכל המצוי³. ולפי שהוא כולל את החסד הגדול והכללי, בעתיד היותר גדול, צריך הוא לכל אותן ההקדמות המרובות של כלל התורה ומצוותיה כולן.

¹ "...ויבן שם מזבח לד', ויקרא בשם די" (בראשית יב, ח)

"...אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה, ויקרא שם אברהם בשם די" (שם יג, ד)

"ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם די א-ל עולם" (שם כא, לג)

² "כל המצוות צריכות להיות מיוסדות בהמוסר המידותי, אלא שהן הולכות בדרך עמוק מאד, שהעין הפשוטה לא תוכל להגיע אליו. ומכל מקום, גם בלא דעת והכרה הפעולה נפעלת, אלא שהיא מוסיפה יפעה כפי התגלות הדעת של היחס שבין המצוה והמוסר הנפשי"

(הראייה קוק, שמונה קבצים, א; תלט)

"...ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות ולגשר כל המעשים..."

(רמב"ם, הלכות תמורה, ד; יג)

³ "...אור שפרא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו. פיין שהסתכל הקב"ה באנשי דור המבול ובאנשי דור הפלגה שמעשיהן מקולקלין- עמד ונגנזה והתקינה לצדיקים לעתיד לבוא. ומנין שגנזה? שנאמר 'וימנע מרשעים אורם' (איוב לח, טו). ומנין שהתקינה לצדיקים לעתיד לבוא? שנאמר: 'ואורת צדיקים כאור נהה הולך ואור עד נכון היום' (משלי ד, יח)..."

(בראשית רבה, יא; ב)

"...ושמעתי מאדוני אבי זקני [הבעל-שם-טוב]...היכן נגזו האור ההוא! ואמר שהשם יתברך גנזו בתורה..."

(רבי אפרים מסדילקוב [נכד הבעש"ט], דגל מחנה אפרים, בראשית)

"...דאורה זו תורה, מתחילה רצה ליתן אור נגלה של התורה וסודותיה לעולם, ואחר כך גנזו הקב"ה, והיכן גנזו? בסיפורי מעשיות של התורה...אבל לצדיקים...עתיד לבוא אליהם האור...על ידי דרושיהם את השם יתברך על ידי התורה...שיפרש הסודות שבה..." (כתר שם טוב, חלק א, פד)

אם כן ממש אותן המצוות של תורת משה הן המכוננות בתורת האבות, וכשם שלא יכלו מלאכי השרת לקטרג על תורת האבות, לאמר שדעת אחדות ד' והכרתו העליונה וכל הרעיונות הרוחניים המתלנים עימה מיוחדים הם למלאכי השרת - שהרי מתוך הרעיונות הא-להיים הנמצלים עצמן יזכה העולם במידת החסד הרחמים והחנינה, אהבת המשפט והצדקה - כמו כן יזכה העולם בכללו לאותן המסקנות עצמן, במרחב פעולתן ושליטתן העליונה, על-ידי אור ישראל ותורתו המיוחד של דברי תורה ומצוות כולם. לפיכך נתגלה קלסתר פניו של אברהם אבינו שהוא הוא קלסתר פניו של משה עליו-השלום.

וההשקפות השטחיות, הממלקות בין דתיות למוסריות, אינן ענן אלא בריחס לאומות העולם, אבל לא כאלה חלק יעקב⁴, כי היסוד הדתי בא מהגעגועים אל הקדושה ורוממות הנפש לאהבת ד' וכבודו ופחד הדר גאונו (על-פי ישעיהו, ב), ומפני שלא הגיע העולם עדיין להיות מוכן להוציא לפועל דברים מוסריים נשגבים מאד מתוך אותם הגעגועים, על כן נשארו הגיונות לב פנימיים רבים בלתי נתפסים במעשים ומכוננים את רגשי הדת, אבל המוסר הוא בא משאיפת הטוב המעשי שמוכן ושישנו לשעתו.

אמנם, כל העמים אין להם בדתם אותם האמצעים שעל-ידם יבוא העולם להתעלות גבוהה עד שיהיה ראוי באמת למילוי אותן השאיפות הנעלות והנשגבות שהגעגועים הפנימיים שבנפש מיוסדים עליהן. אבל בישראל כל התורה כולה היא הכנה לזפות את העולם להגיע בפועל לאותן הדרכים שטבע הגעגועים אל הטוב משותפת עליהן. וכיין שהחוקים שהם רק מדרכי עבודת-שמים מכוננים הם את האושר של המציאות כולה בעתיד הרחוק- הרי הם, מצד ההשקפה של העתיד, עבודה מוסרית כמו שהחסד הפשוט הוא עבודה מוסרית בהשקפת ההווה, ורגש הדת והמוסר מופיעים באחדות גמורה, ופרצופו של משה רבנו עליו-השלום הוא דומה לשל אברהם לגמרי. והתורה העליונה, עם כל עליונותה והגיונותיה המופשטים, ראויה היא על-שם העתיד לבני אדם, עושי הטוב המעשי, בריחוסם אל טוב העתיד הנצחי.

ומתוך שקטנה היא הנקשרת האדם לקבל את כל ציורו הפנימי של טוב נעלה זה, אי אפשר לו להיות דבק בו כי-אם מצד שפך הוא מצויר אצל אדון כל המעשים, שלפניו העתיד היותר רחוק ניצב חי כמו העבר וההווה, והשמים החדשים והארץ החדשה שעתידים להבראות עומדים הם לפניו יתברך (על פי ישעיה סו, כב)⁵, על כן יסוד העבודה המוסרית המאחדת רגש הדת והמוסר הוא לעשות באהבה רצון קוננו, אדון כל המעשים, ריבון כל העולמים ברוך-הוא.

(הראייה קוק, מאורות הראיה, שבועות, עמי מג-מה)

⁴ "נבער כל אדם מדעת, הוביש כל צורף מפסל, פי שקר נספו ולא רוח בם: הבל המה, מעשה תעתעים, בעת פקדתם יאבדו: לא כאלה חלק יעקב פי יוצר הכל הוא, וישאל שבת נחלתו ד' צבאות שמו" (ירמיה י, יד-טז)

⁵ "...השמים החדשים והארץ החדשה, שעתיד הקב"ה לעשות בימי משיח, אינם צריכים חידוש, כי קיימים ועומדים הם, שנאמר: יכאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים, יעמדו לא נאמר, אלא יעומדים" (הראייה קוק, אורות התשובה, יא; ו)

"...פִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעַ הָאָדָם לְנִטְיַת הַטּוֹב וְהַצָּדֵק, מִיד צָרִיךְ שֶׁיִּשְׁפָּכֵל כִּי לֹא רַק הַטּוֹב הַקָּטָן וְהַדָּל שִׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת עִם רָעוֹ אֲשֶׁר לְנִגְדֵי עֵינָיו זֶהוּ כָל הַנְּכַלל בְּעוֹמֵק הַנֶּפֶשׁ בַּכַּח אַהֲבַת הַטּוֹב שְׁלֵה, כִּי-אִם אַהֲבַת הַטּוֹב הִיא כּוֹלֶלֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, בְּכָל הַזְּמַנִּים וּבְכָל הַדּוֹרוֹת וְכָל הַיָּקוּם. וּבִנְדָאֵי יֵשׁ יַחַס אֶל נִטְיַת הַטּוֹב הַקָּטָנָה, הַמִּתְעוֹרֶרֶת לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם רַעְהוֹ אֲשֶׁר לְעֵינָיו יִתְמוּגַג בְּמַכְאוּבוֹ, אֶל שְׂאִיפַת הַטּוֹב הַגְּדוֹל לְהִיטִיב גּוֹרֵל הָאָדָם בְּכָלֵל, בַּחֲוִמְרִיּוֹתוֹ וְרוּחְנִיּוֹתוֹ, לַעֲשׂוֹת אֶת עֲצָם חַיִּיו לְיוֹתֵר מֵאוֹשְׁרִים וּמוֹצֵלְחִים, לְהַרְבּוֹת בּוֹ מִיּוֹדוֹת טוֹבוֹת וְחַיֵּי שְׁלוֹם נֹעֵם וְשִׁלְוָה, שְׁעַל-זֶה צָרִיךְ מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה שֶׁל סִדְרִים וְהַשְׁרָשָׁה גְּדוֹלָה בְּנִפְשׁוֹת, שְׂאִי-אִפְשֵׁר שֶׁתִּתְכַוֵּן כִּי-אִם עַל-יְדֵי הַקְּלִטָּה יִפָּה בְּאוֹמָה שְׁלָמָה הַמוֹכְנֶת לְגֶשֶׁת בְּכָלֵלָה לַעֲבוּדוֹת הַקּוֹדֵשׁ, לְהִיּוֹת 'מְמַלְכֶת לְהַנִּים וְגוֹי קְדוֹשִׁי' (שְׁמוֹת יט, ו). וְהָאוֹמָה הַזֹּאת צָרִיכָה הַכֶּשֶׁר מְרוֹבָה וְתִיקוֹן גְּדוֹל עַד שֶׁתִּגִּיעַ לְמַצְבֵּה הַרָם, עַד שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לְתַעֲדוּתָהּ. אִם-כֵּן, כָּל הַמַּכְשִׁירִים שֶׁמְרוֹמְמִים אֶת כַּח הָאוֹמָה הַמִּיּוֹחֶדֶת לִזֶּה- הֵמָּה הַמַּכְשִׁירִים שֶׁל הַרְגֵשׁ הַטּוֹב הַטְּבַעִי שֶׁיִּצָּא לַפְעָלָה בְּמוֹבְנוֹ הַרְחַב..."

וְהֵנָּה, פִּינּוֹן שֶׁמִּתְגַּבֵּר הָאָדָם בְּנִטְיָה הַטּוֹבָה שֶׁל הַצָּדֵק, יִתְחַיֵּב לְדַאֵג שֶׁלֹּא תִישָׂאֵר נִטְיַתוֹ רַק-טְבַעִית, כִּי-אִם שִׁיּוּכַל גַּם-כֵּן לְבִסְסָה עַל מוֹסְדֵי הַשְּׂכָל וְהַחֲכָמָה הָעִיּוֹנִית. וּבִנְדָאֵי שֶׁיִּסּוֹד הַנִּטְיָה הַטּוֹבָה לְטוֹב וְלִיּוֹשֵׁר נֹבַע בְּאָדָם מְאוֹצֵר הַטּוֹב שֶׁל חֶסֶד דִּי וְטוֹבוֹ עַל מַעֲשָׂיו. אִם-כֵּן הוּא מוֹכְרָח לְהַכְשִׁיר עֲצָמוֹ בְּדַעַת א-לֵהִים לְאִמִּיתָתָהּ...עַל-כֵּן, תִּלְמוּד-תּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת כּוֹלֵן וְהוֹקֶרֶתָן, וְהַשְׁרָשָׁת קְדוּשָׁתָן כְּרָאוּי לְדַבְרִים נִשְׁגָּבִים א-לֵהִים הַכּוֹלֵלִים אֶת אוֹצֵר הַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ... כּוֹלֵם מִסְתַּעֲפִים - וּמוֹכְרָחִים לְהַתְּפַשֵּׁט - מֵהַשּׁוֹרֵשׁ הַיִּסּוּדִי שֶׁל רְגֵשׁ הַטּוֹב שֶׁבְּנֶפֶשׁ הָאָדָם לְהִיּוֹת תְּפִיץ לַעֲשׂוֹת טוֹב וְחֶסֶד יוֹשֵׁר וְצָדֵק. עַל-כֵּן בְּאִמַּת הַרְגֵשׁ הַטּוֹב הוּא הַבְּסִיס לְתּוֹרָה, וְאִי-אִפְשֵׁר כָּלֵל לְחַלֵּק אֶת הַמּוֹסֵר הַטְּבַעִי מִכָּלֵל הַתּוֹרָה כּוֹלָה...עַל-כֵּן...רְאוּי...לְדַעַת שֶׁרַק נִיּוּצוֹן מִן הַרְגֵשׁ הַזֶּה מִתְגַּלֵּה בְּלֵב עַל-פִּי הַטְּבַע הַפְּשׁוּט, וּבְכָל מִלּוּאוֹ יִמָּצָא רַק לְפִי עֶרֶךְ פְּעוּלַת הַתּוֹרָה עַל הַנֶּפֶשׁ, בְּתַלְמוּדָהּ וּבְמַעֲשֵׂיהָ..."

(הֲרַאֲיִיָּה קוֹק, עֵין אִיָּה שַׁבָּת, ב; קמב)

"הַמְּקוֹר הַעֲצָמִי שֶׁל הַמּוֹסֵר מוֹכְרָח לְהִיּוֹת מוֹנַח בִּישׁוּד מֵה שֶׁהוּא טוֹב לְכָל בְּמוֹבְנוֹ הַיּוֹתֵר רְחַב, דְּהֵינּוּ: טוֹב לְכָל הַמִּצְוִי. וּמוֹכְרָח - עַל פִּי זֶה - לְהִיּוֹת מִצִּיּוֹת לְמַהֲלֵךְ מַעֲשֵׂי וּמַחֲשַׁבְתֵי כִּזָּה, שֶׁתּוֹלְדוֹתָיו מִבִּיּוֹת אֶת הַטּוֹב לְכָל בְּמוֹבְנוֹ הַיּוֹתֵר רְחַב. הַשְּׂאֵלָה הִיא רַק אִיךְ יִתְגַּלֵּה לְאָדָם, הַמוֹבֵל, הַטּוֹב לְכָל הַמִּצְוִי, שֶׁהוּא כָּל כֵּךְ נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ. וְעַל זֶה הַתְּשׁוּבָה מוֹכְרָח לְבּוֹא- שֶׁפְּעוֹלָם תִּמָּצָא נְקוּדָה מְאִירָה, שֶׁמִּפִּי הַגְּבוּרָה יִשְׁמַע בַּה תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְהַתּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם צָרִיכָה לְהִיּוֹת מְכוּוֹנָה לְטוֹבַת הַכָּל, מְרָאשִׁית עַד אַחֲרִית. וְכָל סְדֵרֵי הַמּוֹסֵר שֶׁהֵם נֶעֱרָכִים בְּכָל הַשְּׁדֵרוֹת, לְפִי כָּל הַמִּצְבִּים הַשּׁוֹנִים שֶׁל כָּל הַיְצוּרִים, שֶׁל כָּל הַיַּחֲדִידִים וְכָל הַקִּיּוּבֻצִים, הֵינָם בְּאִמַּת שְׁלֵבִים שֶׁנֶּעֱלָה עַל יָדָם הָעוֹלָם לְמִידָה זֶה שֶׁל הַקְּשֵׁבֶת קוֹל דִּי, שֶׁיִּגְלֶה לוֹ מִזִּיּוֹ הָאוֹרָה שֶׁל נְקוּדַת עוֹלָמִים זֶה אֶת הַיִּסּוּד הַמּוֹסְרִי בְּכָל מִלּוּאוֹ, אִיךְ לַעֲשׂוֹת טוֹב עִם הַכָּל, בְּכָל מַעֲשָׂיו וּבְכָל דְרָכָיו. זֹאת הִיא הַתּוֹרָה אֲשֶׁר תִּצָּא מִצִּיּוֹן וְדַבֵּר דִּי מִירוּשָׁלַיִם, שֶׁכָּל הָעַמִּים יִשְׁתַּוְּקוּ לָהּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. 'וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים, וְאָמְרוּ: לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ד', אֶל בֵּית אֱ-לֹהֵי יַעֲקֹב, וְיִזְרְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאוֹרְחֹתָיו, כִּי מִצִּיּוֹן תִּצָּא תּוֹרָה וְדָבָר דִּי מִירוּשָׁלַיִם' (יִשְׁעִיָּהוּ ב, ג). וְחֲכַמַּת יִשְׂרָאֵל הַסּוּדִית נֹעֲצַת הִיא אֶת כָּל רִישׁוּמֵי מוֹסְרָה לְהַמְטִירָה הַיּוֹתֵר כָּלֵלִית, שֶׁל תִּיקוֹן הָעוֹלָמוֹת כּוֹלֵם, וְשֶׁל תִּיקוֹנָם הַיּוֹתֵר אִידיאַלִי, רְדִיקָלִי, שֶׁל תִּיקוֹן שׁוֹרֶשׁ הָעֵלְיוֹן, שֶׁל יְחוּד הָאוֹרָה הָאֵלֶקְטִית הָעוֹלָמִית בְּכָל עֲנֻפֶיהָ עִם הָאֵלֶקְטוֹת הָאִידיאַלִית הַרוֹמָמָה מְכָל צִיּוֹר עוֹלָמִים, יְחוּד קוֹב"יָה וְשִׁכְנִיתָיָה, מְקוֹר הַצִּיּוּי הַמוֹתְלִט" (הֲרַאֲיִיָּה קוֹק, אֹרוֹת הַקּוֹדֵשׁ, ג; ו)

"...כאשר ניגשים אנחנו לחקור איך להבין דרכי היושר הגנוזים בַּאֲוֶרָה של תורה, שהיא כוללת את החזיון של המציאות בַּיְחַשׁ להמוסר האנושי העיוני והמעשי, הפְּרָטִי והכללי, החברותי והמדיני, מְרַאשִׁית ועד אחרית, צריך תחילת-כל הקפָּץ לעמוד על האמת לתמם את חזיונות החיים כולם לפי כוחו, דהיינו: שלא להשקיף על המדרגות המוסריות לפי מצב פְּרָטִי של דור מיוחד, כי-אם לפי ערך הנדרש לקבוע מוסר כזה שיהיה פועל פעולתו - לפי עצמו ולפי השתלשלות המאורעות שיהיו נמשכים ממנו עד סוף כל הדורות - להיות תמיד פועל להיטיב ולהשכיל. ולמהלך זה צריכות הפסיעות להיות מדודות הרבה, ואם מידת הרחמים תתפרץ, באיזה חלק קטן של תקופה מיוחדת, יותר מהמידה המְסֻפָּמֶת עם התוצאות של העתיד היותר רחוק- תִּסָּבֵב היא פעולות מוזיקות ומהרסות לפעמים יותר מהעֵוָל הגלוי היותר גדול. וממוצָא דבר תשכיל, שאף על פי שאין אנו רשאים כלל לבטל את רְגִשֵׁי היושר והחוקים הנולדים מהם בַּיְחַשׁ המעשה בְּהוּוֶה, לפי אותן התמונות שהן מתגלות ברגשותינו בְּהוּוֶה, מכל-מקום אין לנו להתמכר אליהם בַּיְחַשׁ של 'מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור'. והנה, את החיים צריכים אנתנו להבין בשני ערכים: איך המה נמצאים ואיך הם צריכים להיות. היושר המוחלט נְעוֹץ לְעוֹלָם באותו הצד שהחיים צריכים להיות, אמנם היושר הארעי, הנוגע יותר למעשה בהוּוֶה, הוא בנוי על הצד שהחיים הם נמצאים בו בַּפְּעֵל. רוקמותה של תורה וא-להיותה אי-אפשר כלל שתהיה אחרת כי-אם פְּלִי חֲמֵדָה, לסבב לכונן את החיים אל המצב שהם צריכים להיות בו. אבל צריך אתה להיזהר שלא תחשוב ששני המעמדים האלה אין להם יחש וצירוף זה-לזה, כי-אם הם עֲנֻנִים מצורפים, כאופקים המתחלפים להולך בדרך רחוקה..."

"כְּשֶׁהָאָדָם מְתוֹרָם... הוא בָּא לְשׁוֹרֵשׁ הַתּוֹרָה בְּצוּרְתָהּ הַעֲלִיּוֹנָה, שְׂמַגְמֶתָהּ היא לְהַרִים אֶת הָעוֹלָם לְעֲלִיּוֹנֵיּוֹתוֹ הַמְעֻתָּדָת לֹ..."
(הראי"ה קוק, אורות התורה, ו; ד)
"עצם עבודת אלקים היינו הכשרת האדם להיות טוב לכל" (הראי"ה קוק, קבצים מכי"ק ג; קסח)

"עָקַר לְמוֹד תּוֹרָה לְשִׁמָּה אֵי אֶפְשֶׁר לְבֹא בִּי-אִם עַל יְדֵי הַכֶּשֶׁר זֶה שֶׁל הַהֲבִנָּה, וְהַתְרַגְּשָׁה הַבָּאָה עִמָּה, אִיךְ כָּל פְּרָטִי תּוֹרָה חֲבִיבִים חֲבַת קִדְשׁ, וְאִיךְ הָאוֹר הַפְּלִי, הַמְּלֵא תִיִּים וּמְבִיא חַיִּים לְעוֹלָם, מִתְפַּלֵּשׁ הוּא בְּכָל הַפְּרָטִים בָּלָם"
(הראי"ה קוק, אורות התורה, ב; ז)

"...אני אמרתי אלהים אתם- "אילו המתינו ישראל למשה ולא היו עושים אותו מעשה- לא היתה גלויות ולא מלאך המָנוֹת שולט בהן... חרות על הלוחות' (שמות לב)... חרות מן גלויות... חרות ממלאך המָנוֹת... " (שמות רבה, לב; א) "...היה רבי סימאי אומר: אין לך פרשה שאין בה תחיית המתים, אלא שאין בָּנו כח לדרוש..." (ספרי, האזינו, פיסקא א) "...אמר (אנטונינוס): 'ידענא, זוטרי דאית בָּנו מְחִיָּה מתיים..." (עבודה-זרה י ע"ב)

"...כָּל עֲנֵן שֶׁבַתּוֹרָה, בְּכָל מְרַחֲבִיקָה, שְׂמַתְקָשְׁרִים אָנוּ בּוּ בְּיֹתֵר דְּבִקּוֹת, בְּיֹתֵר בְּהִירוֹת, כָּל הַלְכָה הַנִּקְנֶיִת בְּקִרְבָּנוּ בְּיֹתֵר בְּרוּר עַל-יְדֵי שְׂקִידָתֵנוּ, כָּל סִגְיָא שְׂמַתְבְּרָת לָנוּ בְּיֹתֵר טַעַם וּבְיֹתֵר הָאֶרֶה עַל-יְדֵי עֲמַלְנוּ הַנִּפְשִׁי, כָּל מַחֲשָׁבָה, שְׂבַתּוֹרַת הַלְכָה וְהַאֲנָדָה, הַמוּסָר וְהַיְרָאָה, שְׂמַתְיִשְׁבֵּת יֹתֵר בְּנַפְשָׁנוּ - הָרִי אֲנַחְנוּ נְבֻנִים עַל-יְדֵהָ, וּבֻנִים עַל-יְדֵהָ אֶת הַקָּלָל כָּלוּ, וְאֶת כָּל הַיְקוּם. וְהִנְנוּ מִתְקַרְבִּים בָּזֶה לְהַשְׁלֵמְתֵנוּ הָאֲמִתִּית, לְתַקְלִית הַחַיִּים, לְרַצוֹן הָאֲמִתִּית שֶׁל חַי הָעוֹלָמִים בְּרוּךְ הוּא, הַחֲפֵץ לְהַנְחִילָנוּ אֶת אוֹר תְּחִיָּים בְּכָל חֲסָנָם וְאֲמִתָּתָם" (אורות התורה, לחיזוק דברי תורה)

האִהָבָה צְרִיכָה לִהְיוֹת מְלֵאָה בְּלֵב לְכָל. (הראי"ה קוק, מידות הראי"ה, א)

"כִּינּוּן שְׁנֵגְמַל אֵינּוּ זֶה, הַתְחִיל לְשׁוֹטֵט בְּדַעְתּוֹ, וְהוּא קָטָן, וְלִחְשֵׁב בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה... וְלֹא הִיָּה לוֹ לֹא מְלַמֵּד וְלֹא מוֹדִיעַ דְּבָר, אֲלֵא מְשַׁקֵּעַ בְּאוֹר כְּשֵׁדִים בֵּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת-זָרָה הַטּוֹפְשִׁים. וְאָבִיו וְאִמּוֹ וְכָל הָעַם עוֹבְדִים עֲבוֹדַת-זָרָה, וְהוּא הִיָּה עוֹבֵד עִמָּהֶן. וְלִבּוֹ מְשׁוֹטֵט וּמְבִיֵן, עַד שֶׁהִשִּׁיג דְרָךְ הָאֱמֶת, וְחָבִיו קוֹ הַצֶּדֶק, מִדַּעְתּוֹ הַנְּכֹנֶה; וְנִדַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם א-לוֹה אֶחָד, וְהוּא מְנַחֵג הַגִּלְגָל, וְהוּא בָרָא תְּכַל, וְאִין בְּכָל הַנְּמָצָא א-לוֹה חוּץ מִמֶּנּוּ. וְנִדַּע שֶׁכָּל הָעַם טוֹעִים...

כִּינּוּן שֶׁהַכִּיר וְנִדַּע, הַתְחִיל לְהִשְׁיב תְּשׁוּבוֹת עַל בְּנֵי אוֹר כְּשֵׁדִים וְלַעֲרֹךְ דִּין עִמָּהֶם, וְלֹמַר שֶׁאִין זֶה דְרָךְ הָאֱמֶת, שֶׁאַתֶּם הוֹלְכִים בָּהּ, וְשִׁבְרַת הַצְּלָמִים, וְהַתְחִיל לְהוֹדִיעַ לָעַם, שֶׁאִין רְאוּי לַעֲבֹד אֲלֵא לֵא-לוֹה הָעוֹלָם, וְלוֹ רְאוּי לְהִשְׁתַּחֲוֹת וּלְהִקְרִיב וּלְנַסֵּךְ--כְּדִי שֶׁיִּכְפִּירוּהוּ כָּל הַבְּרוּאִים הַבָּאִים; וְרְאוּי לְאָבֵד וּלְשַׁבֵּר כָּל הַצּוּרוֹת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בָּהֶן כָּל הָעַם, כִּמוֹ אֵלֹה שֶׁהֵן מְדַמִּין שֶׁאִין שָׁם אֲלוֹה אֲלֵא אֵלֹה. כִּינּוּן שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם בְּרֵאיוֹתָיו, בְּקֶשׁ הַמְּלֶכֶךְ לְהַרְגוֹ; נִעֲשֶׂה לוֹ נֶס, וְיִצֵּא לְחָרָן. וְהַתְחִיל לַעֲמֹד וּלְקַרֹּת בְּקוֹל גָּדוֹל לְכָל הָעַם, וּלְהוֹדִיעַם שֶׁיֵּשׁ א-לוֹה אֶחָד לְכָל הָעוֹלָם, וְלוֹ רְאוּי לַעֲבֹד..."

(רמב"ם, הלכות עבודה-זרה, א; ג)

"...מִבְּשָׂרוֹ יִחַזֵּה אָדָם אֲלוֹה-- אִם יֵשׁ בָּאָדָם כַּח לְאֶחָד אֶת כָּל כּוֹחוֹת נַפְשׁוֹ וְכָל נְטִיווֹתָיו לְמַטְרָה שְׂכֵלִית וּמוֹסָרִית אַחַת- כִּבְר רֹאֵה הוּא אֶת הָאֲחָדוּת בְּעוֹלָמוֹ הַפְּנִימִי, וְהָאֲחָדוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַכִּלְלִי מִתְבַּרְרַת אֲצֵלוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְכִשְׁהוּא מוֹצֵא שְׂכּוֹחוֹתָיו פְּרוֹדִים הֵם, כִּשְׁאִינוֹ יִכּוֹל לְצִייר שְׁלִטוֹן כִּלְלִי עַל נְטִיווֹתָיו וְתַאווּתָיו- אִזּוֹ מַחְלִיט הוּא שֶׁהָעוֹלָם הַגָּדוֹל כְּמוֹהוּ מְפֹרֵד-הוּא גַם הוּא, וְשֶׁאִין אַחָדוּת בְּמִצִּיאוֹת..."

(הראי"ה קוק, אורות הקודש, ג; ש)

"כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ שְׁלֵשָׁה דְבָרִים הַלְלוּ - מִתְלַמְּדֵינִי שֶׁל אֲבִירָה אֲבִינוּ, וְשְׁלֵשָׁה דְבָרִים אַחֲרֵים - מִתְלַמְּדֵינִי שֶׁל בְּלָעַם הַרְשָׁע. עֵין טוֹבָה, רוּחַ נְמוּקָה, וְנִפְשׁ שְׁפֵלָה, מִתְלַמְּדֵינִי שֶׁל אֲבִירָה אֲבִינוּ. עֵין רָעָה, רוּחַ גְּבוּהָה, וְנִפְשׁ רַחְבָּה, מִתְלַמְּדֵינִי שֶׁל בְּלָעַם הַרְשָׁע..."

(אבות ה)

"...יֵשׁ הַקְדָּמָה לְתוֹרָה וּמִצְוֹת. יֵשׁ צוּרֵךְ בְּהַכְשָׁרָה שֶׁעַל יְדֵה אֲנוּ זְכָאִים וּמוֹכְשָׁרִים לְשִׁמְיעַת דְּבַר ד' עַל יְדֵי מִשָּׁה רַבְּנֵי ע"ה: הַמִּידוֹת קוֹדְמוֹת לְמִצְוֹת. הַמִּצְוֹת הֵן מִמְשָׁה רַבְּנֵי, וְהַמִּידוֹת מֵאֲבִירָה אֲבִינוּ..."

עֵין יָפָה הִיא סִימְפָטִיָּה אֶל הַבְּרִיּוֹת, אֶל הַבְּרִיּוֹת שֶׁל רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶל כָּל הַבְּרִיּוֹת. יֵשׁ מִדְּרָגוֹת בְּבְרִיּוֹת, יֵשׁ יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ גּוֹיִים, אֲבָל לְכוֹלֵם יֵשׁ נוֹעַם שֶׁל שִׁיכּוֹת לְבוּרָא. הַמִּידָה הַרְאִשׁוֹנָה בְּמִידוֹת הַיִּשְׂרָאֵלִיּוֹת הִיא: 'רַחֲמָנִים'. מוֹזְכָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּגִמְרָא שֶׁאָדָם אֲכֹזֵר צָרִיךְ בְּדִיקָה אִם הוּא

¹ "שְׁלֵשָׁה סְמָנִים יֵשׁ בְּאֵמָה זֶה - רַחֲמָנִים, וּבִלְשׁוֹנֵנוּ, וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים..." (יבמות עט ע"א)

מסמך מס' 1800
התאחדות העובדים
ישראל

"עצמות החפץ של היות טוב לכל, בלא שום הגבלה בעולם קלל, בין בכמות הנטובים ובין באיכותו של הטוב, זהו הגרעין הפנימי של מהות נשמתה של כנסת-ישראל. זאת היא ירשתה ונחלת אבותיה. הרגש הטוב הזה, לפי גדלו, הקפו ועמקו, בו צריך שיהיה מעטור בחכמה גדולה ובגבורה פבירה, למען דעת איד להוציאו אל הפעל בכל גונו. וזהו סוד השתוקקות הגאלה שבאמה, הנותן לה כח להיות ולהתקדם באפן המפליא את לב כל חושב. כנסת-ישראל... חפצה בהויתה את החפץ הא-להי של טוב די לכל ורחמיו על כל מעשיו. זה הטוב הוא הסוד של הגאלה, המכרחת לבוא, הטוב מכרח לנצח את הכל, והחפץ העמק והמטבע של הטוב, והשקוק הפנימי לו בעצם תוכיות נשמת האמה, המתבלט בתכלת האמה הפנימית, מסמיד לה את הגאלה. 'והטוב בעיניך עשיתי', זה שסמך גאלה לתכלה' (ברכות יע"ב) "

(הראייה קוק, אורות, אורות ישראל, א, ד)